

II. PRVNÍ PLUK A JEHO PŮSOBENÍ AŽ DO O DCHODU Z UKRAJINY.

Rok 1916 znamená pro naše vojsko na Rusi zdárnou dobu vývoje. Brusilovský nástup jako by rázem odstranil ty nepřekonatelné překážky, které v minulém roce dusily každou snahu po doplnění nebo rozšíření Družiny. Hned z jara 1916 rozšiřuje se první pluk, tehdy ještě "sv. Václava" na brigádu, a jeho velitel, plukovník Trojanov stává se velitelem brigády. V květnu 1916 z prvního pluku vyděleny byly 5. až 9. rota jakožto základ 2. pluku, tehdy zvaného "sv. Cyrila a Methoděje". Během měsíce srpna 1916 doplněn 1. pluk novými rotami: 6., 7., 8. a 5. rotou, která z Kyjeva vyšla poslední dne 18. srpna 1916. Tehdy přišel se s rotou rozloučit poslanec Dürich, políbil velitele čet a daroval jim kytice růží, které si hoši dali za čapky.

Štáb pluku tou dobou nacházel se v Okonsku, ukrajinském městečku, opodál fronty. Nově přibylé rotы složeny byly již skoro výhradně z bývalých rakouských zajatců. Poměry, za jakých byli zde ubytováni, nebyly skvělé, ale vládla všude spokojenost. Večer se zpívalo, pak následovaly rozhovory; při plápolání ohňů pěkně se debatovalo. Hoši si vyprávěli různé historky z rakouské fronty, ze zajetí atd. Mluvílo se, jaké budou v Čechách peníze, jaké zřízení státní, zda království či republika, a tu vždy všichni byli pro republiku s presidentem Masarykem v čele. Neznali se osobně, nevěděli ani, kdo je učitelem a kdo dělníkem, kdo úředníkem a kdo řemeslníkem; u těchto ohníčků poznávali se lidé pouze podle svých povah, a měřítkem jim byla jen láska k vlasti. Bylo obyčejně pozdě k půlnoci, když jeden po druhém ztrácel se a ukládal k spánku v chudičkém polním stanu.

Na podzim r. 1916 má první pluk ještě pouze dva prapory; první působí na jihozápadní frontě, rozdělen po rotách a druhý očekává podobný úkol; platí dosud nařízení o československých částech, že mohou býti použity pouze k službě výzvědné. Rotы druhého praporu, prodělavše praktický výcvik, odcházejí na zimu 1916-17 na frontu; od bahnitě řeky Pripjati až do vysokých kopců nad Dorna Vatrou a na sousedním pomezí rumunském, všude potkáváme se buď s některou rotou, místy s půlrotami, někdy i s četami, jimž svěřen jest vymezený úsek fronty, aby na něm konaly služby výzvědné a jiné, které s těmito souvisejí: kreslení posice, pozorování, výslechy zajatců, překlady do ruštiny, němčiny a maďarštiny.

Ke zdařilým rozvědkám České Družiny ze 14. a 15. roku pojí se v roce 16. a 17. řada nových rozvědek, nyní již rot 1. pluku, které před nimi nijak neustupují do pozadí. Jest nutno zejména zmíniti se o rozvědce, o které poprvé byla vydána oficiální zpráva, hlásící celému světu - i ve vlasti byla s radostí čtena - že po boku ruských vojsk bojují i Češi.

Stan vrchního velitele ruských vojsk 21. ledna (t. j. 3. února) 1916 přinesl o ní tuto stručnou zprávu: "Na jihu od Pripjati v okolí Haluzí naši rozvědčíci, sestávající z Čechů, provedli zdařilou operaci, v níž se zvláště vyznamenal

praporčík Syrový." Rozvědka podniknuta byla dne 19. ledna za pomoci 57 vybraných ruských rozvědčíků; našich účastnilo se 9, všichni pod velením Jana Syrového. Účel byl získati zprávy o činnosti nepřítel a zároveň přepadnouti nepřátelskou polní stráž na výšce 77, při čemž hlavní úlohu měli provésti naši - ruští zůstali v záloze k event. krytí pravého boku. Došlo však neočekávaně k srážce, při níž ruská výpomoc ustoupila a z našich devíti vojínů pět i s prap. Syrovým bylo obklíčeno přesilou. Duchapřítomností velitele a chladnokrevným počínáním každého z obležených nepřítel byl rozražen a naši šťastně probili se ke svým; při vzniklé šarvátce utrpěli polští legionáři, stojící tehdy proti Rusku, ztráty několika desítek mrtvých, kdežto na naší straně zůstal raněn na bojišti br. Olivierius.

Roty prvního praporu mají tedy zkušenosti od dřívějších a provozují nadále a zdařile činnost výzvědnou a po jejich příkladu zaučují se nově přibylí dobrovolci druhého praporu. Vystihnouti podstatu této práce znamená probrati život a činnost každé jednotlivé roty. Vidíme, jak některé roty vyjíždějí na výzvědy na loďkách po bažinatých řekách minské gubernie (Stochod, Horyně, Pripjati), jiné podnikají horské výpravy v Karpatech; někde proti našim rotám stojí Němci, jinde Maďaři, snáze jest, jsou-li naproti části slovanské. Konečně důležitá byla i ta okolnost, jakou důvěru věnovaly české práci ty různé štáby ruských divisi a armádních sborů, k nimž části naše byly přidělovány, jak ji oceňovaly a podporovaly. V následujícím bude podán přehled výzvědné činnosti rot druhého praporu, jak byl rotami uveřejněn v Č. Sl. Vojáku č. 25 (číslo vydané na oslavu 3letého trvání 2. praporu ze dne 22. srpna 1919).

Rozvědky 5. roty: Na území z části rumunském v okolí města Brošteny a Dorna Vatra nejjižněji z českých rot působila v 16. a 17. roce 5. rota jsouc takto rozdělena: první půlrota pod vedením br. podpor. Müllera k 26. pěší divisi, od které přechází k 104. pluku; 3. četa je přidělena k 84. divisi 334. pěšímu Irbitskému pluku pod velením br. prap. Fialy; 4. četa pod vedením br. prap. Falty je přidělena k 103. divisi, u které však byla jen krátkou dobu a přidělena též k 84. divisi, 335. Anapskému pluku.

4. četa vyšla na první rozvědku 25. prosince. Úkolem rozvědky bylo zjistiti terain i opevnění rakouských okopů a přivésti zajatce. Rozvědky se účastnilo 25 vojínů. Před rakouskými okopy narazili na přední stráž, která po nich otevřela silný oheň. Naši odpověděli palbou též a ranili jednoho Rakušana, kterého zajali.

27. prosince opět se vydala 4. četa na rozvědku; napadla nepřátelskou stráž, kterou rozprášila a jednoho muže vzala do zajetí.

31. prosince učinily 4 naše partie náběh na nepřátelské okopy. První pod vedením br. Svatoně (9 mužů) přivedla 12 zajatců, mezi nimi 10 Čechů a 2 Němce od 3. kroměříšského pluku, druhá pod vedením br. Holana (8 mužů) přivedla 6 zajatců různé národnosti, též od 3. pluku. Třetí partie pod vedením br. Bobka našla okopy nepřátelské polní stráže prázdné, čtvrtá, již velel sám podpor. Müller, čekala na nepřátelskou rozvědku, která však toho dne nevyšla.

Třetí četa podnikala rozvědky, s kterých sice nepřivedla zajatců, ale z nichž donesla mnoho důležitých zpráv o nepříteli. Kresleny také plány, všechny důležitější body ostražitě chráněny.

Partií první čety o 12 mužích byla dne 8. února dobře promyšleným manévrem vzata bez jediného výstřelu nepřátelská stráž 6 lidí. Rozvědka byla tím obtížnější, že napadlo skoro metr sněhu.

V tu dobu s účastku první půlroty na rakouské straně odvolán byl 3. kroměříšský pluk; báli se proklamací, jež tam naši rozvědčíci rozhazovali a pluk zaměnili plukem maďarským.

1. března rozvědkou téže čety v síle 14 lidí byla okroužena polní stráž nepřítele a po prudkém, několikaminutovém boji, v němž jsme měli jednoho raněného, nepřátelská stráž pobita, až na jednoho zajatce, který byl vzat jako "jazyk" ke štábu pluku.

Vyslána rozvědka druhé čety 6. dubna zašla v týl maďarské polní stráži, nepozorovaně zničila drát od elektrických zvonků, jež Maďaři měli do okopů, napadla stráž, která však zavčas zpozorovala nebezpečí. Rozpoutal se zuřivý boj. Maďaři ustoupili do zemljanek, odkud statečně se bránili. Z našich jsou dva ranění, jeden do prsou, druhý do ruky. Mezitím již sousední stráže, jichž je před linií nepřátelskou celý řetěz, zahajují palbu. Vzat jeden Maďar, stojící na stráži. Do zemljanky rychle vrženy dvě bomby, po kterých doupě letí do vzduchu. Odnášíme naše raněné a šťastně s nimi docházíme do ruských okopů.

Počátkem března k nám pronikla zpráva o svržení cara. Radost naše i "zemljáčků" jest veliká. Doufáme, že na jaro připravovaný nástup se zdaří. Avšak již za krátkou dobu je pozorovati silný pokles následkem práce různých agitátorů, kteří s maršovými rotami přišli na posici.

Začíná ponenáhlu rozklad ruské armády. U 26. divise sformován ze všech čtyř pluků, divisi tvořících, nový pluk 769., ku kterému naše půlrota byla přidělena. Pluk je složen z elementů špatných, které byly z pluku vyloučeny a podle toho také byl v něm špatný duch.

6. května 2. četou vyslána hlídka o 4 mužích k pozorování nepřátelských posic, se sešla s Rakušany, a to s dvěma důstojníky a dvěma poddůstojníky. První dva byli Maďaři, z poddůstojníků kaprál Srb a šikovatel Rusín. Umluveno dostaveníčko na zítřejší den, kdy Rakušané donesou víno a koňak, naši opět cukr a bílý chléb. Druhého dne však přišli pouze dva důstojníci a kaprál, kteří po zoufalém odporu byli našimi vzati do zajetí.

To již byla také poslední rozvědka 5. roty. Ostatní činnost se omezovala na pozorování okopů.

Pěkně jest vylíčena činnost šesté roty; nejen vypsány její boje, ale i duch a nálada v ní vládoucí: Dne 5. října 1916 vyjela 6. rota ze stanice Maněviči přes Sarny, Rovno, Šepetovku a Husjatin do Čortkova, odkud pak pěšky do vsi Džurin. K štábu VII. armády do Bučače přibyli jsme 12. října. Tam měli jsme dostati bližší určení. Šli jsme na posici - na rozvědky, zdálo se nám to vše tak lehké, tak radostné; zajatcům, pracujícím hojně v tomto kraji na stavbě a

opravách silnic, na otázky, kam to jdeme, říkali jsme s úsměvem - domů - do Čech, na Moravu! Vždyť šli jsme blíže k domovu, každá versta nás přibližovala k cíli! A necítily jsme, že je nás málo, hrstka, snili jsme o velikém pochodu spolu s ruskou armádou Haličí, ku Krakovu a dál, dál - na Moravu, do Čech.

Z Bučače rozletěli jsme se jako listy vějíře od Haliče k Břežanům, spojení jsouce jedinou vůlí, jedinou snahou, pracovat na osvobození domoviny - rozbít pouta. A jako krtci rozlézali jsme se podél rakousko-německých okopů, ve dne i za noci, slídíce po vhodném okamžiku, kdy zničit drátěné překážky, prohnati nebo sebrati stráž, zkrátka - nedati klidu, nedati spánku, rušit jich práci, kazit jim plány - vše co jim škodí, pomůže nám, pomůže našim. Za denního světla bylo nás vidět, jak od našich zemljanek hlubokým blátem brodíme se bezednými cestami k ruským okopům, před námi na koni praporčík Medek - "jak svatý Václav", říkali hoši, "před námi jede". V podvečer v přátelských besedách s ruskými vojáky vykládali jsme o svých snech, zpívali a hráli na housle. (Myslili Rusové, že každý Čech na "skripsy" zná.) Za noci pak slídili kolem německých stráží, po lesích, lukách. A k ránu zpět znaveni, ubláceni, táhneme k domovu - do Krzywe.

Roztrhání na 6 - 8 částí, drobnou, podzemní prací splácíme Rusku za milost smět bít se, smět bít toho, kdo bije naše doma, smět hladit ty, kteří jsou odstrčeni a zanedbáni - ruské vojáky. Tou drobnou prací splácíme za to, že smíme chodit v šatech, které Rakušan nenávidí, že smíme nosit zbraň, která nám pomůže do domoviny.

V Toustobabách, kde při 2. četě sídlil "štáb roty", sbíhaly se veškery tepny tohoto života rozvědčků. Týdně přicházel kurýr z Kozové, Krzywe, Litvínova či Meduchy a vyprávěl, jak žijí v 1. či 3. neb 4. četě. A sebrav zprávy o druhých četách, zas každý spěchal domů - ku svým. Občas přišla i smutná zvěst o smrti či zranění bratří při noční bitce na posici. Avšak nikoho smutná zpráva nezlomila, s tím každý počítal, že může ztratit život - za cenu života jednotlivců dobude národ samostatnosti.

Klidně dál chodí se k nepřátelským drátům, pozoruje se posice, za dne obkresluje, hledají se polní stráže, přístupy k nim.

Tak 3. četa v noci z 21. na 22. října provedla rozvědku pod vedením prap. Papouška na účastku 429. řížského pluku. Přiblížili se až k nepřátelským okopům, byli však střelbou z ručnic i bomb přinuceni se vrátiti. Při přecházení opuštěných okopů plných bláta, nacházejících se mezi posicemi, uklouzl br. Hronek Bronislav tak nešťastně, že spadl do okopů a nabodl se na bodák své vlastní pušky; následkem rány druhý den skončil v Trostjanci.

První a druhá četa odeslány se štábem 41. pěší divise na odpočinek do Nižniova, odkud po 10 dnech vrací se opět do Toustobab. Čety přecházejí od divise k divisi a všude práce dosti. Bláto konečně umrzlo a napadl sníh. Rozvědky staly se zajímavější, chodili jsme jako duchové v bílých chalátech - na sněhu neviditelní - stali jsme se postrachem německých i rakouských stráží. 1. četa dochází denně po dráze k nádraží Haličskému, kde za noci bývá na

nepřátelské straně rušno. 2. četa střeží v rajoně Bolšovců po celé noci každé hnutí nepřítele. 3. četa odstraňuje z německých drátěných překážek tabuli s nápisem: "Ploesti und Bukarest gefallen." a 4. četa schází se s českými vojíny od 81. a 88. pěšího pluku a převádí je k nám.

Přiblížil se nový rok 1917. Ve 4. četě Vánoce slaveny "po našemu", a druhé čety slavily "po ruskému" ovšem jen datu - neb Vánoce byly naše, i vánočky byly darovány našimi důstojníky. V ten den více než kdy jindy vzpomínali jsme porobené otčiny i padlých za ni hrdinů. Po hvězdách posílali jsme domů pozdravy. I na frontě je v ten den klid. A po Vánocích znova celé noci touláme se na rozvědkách po trati u Haliče, u Bolšovce po březích Hnilé Lípy, kolem Šibalína či na "Dikých Lánech" u st. Mečiščov.

I jinak pracováno; 1. a 2. četa měla pěvecké sbory, vydávaly se psané časopisy: "Karabáč", vydávaný 6. rotou již v Okonsku, zanikl rozdělením roty na mnoho drobných oddílů, každá však četa vydávala list svůj: 1. četa "Povstalec", 2. četa "Bič", 3. četa "Bodláčí" a 4. četa "Důtky". 4. četa 20. ledna uspořádala u štábu 28. divise "Český večer" sestávající z českých a slovanských písní, sokolských cvičení a tendenčních politických karikatur. Přítomno bylo 60 ruských důstojníků. Úspěch večera nečekaný.

24. ledna 1. četa byla na rozvědce s úmyslem zajati nepřátelskou stráž, která stála u domku u železné dráhy. 5 vojínů postupovalo přímo na stráž, ostatní s čet. Kopalem zašli do tylu stráže. Naše pětka byla zastavena voláním: "Halt wer da!", nač odpověděli vržením bomb. Na to ustoupili, když poznali, že dnes místo 40 mužů silné stráže nacházejí se u dráhy 3 čety asi 100 mužů, a jeden z nich, obávaje se o osud čety, spěchal do okopů k 5. rotě ruského pluku žádati pomoc pro ohrožené bratry. Avšak četa, když poznala sílu protivníka, stáhla se opatrně zpět. Vrátili se pozdě domů a byli vyšetřováni pro podezření, že chtěli přejíti k nepříteli. Po příchodu prap. Podmola musilo jim býti dáno jak velitelem roty, tak praporu zadostiučinění za podezřívání.

Počátkem února 1., 2. a 4. četa byly štábem VII. armády přemístěny z rajonu Halič-Břežany, kde od počátku se pohybovaly a kde ponechána pouze 3. četa, do rajonu Nádvorná-Stanislavov. 1. četa odchází dne 12. února přímo přes Tismenicu do Stanislavova, 2. a 4. četa odcházejí společně z Toustobab 13. února po umrzlé silnici přes Ustě Zelené, Tismenicu, Otynji, zasněženým krajem na úpatí Karpat do Nádvorné k XVI. arm. sboru. Druhá četa odchází ráno dále do Molotkova, čtvrtá četa zůstala v Nádvorné.

1. četa chodí již čile na rozvědky na novém svém účastku. 2. četa prohlíží terén za vesnicí Solotvinou a Kriviči. 3. četa opět rozdělena na tři části: 17 vojínů s praporčíkem Fajnozem u štábu 213. p. divise, 14 vojínů s četařem Pavlíčkem v Krzywe ke štábu 74. divise a 17 vojínů s desátníkem Fišerem do vsi Božnikovka ke štábu 108. divise, 4. četa v Nádvorné.

2. četa pod velením prap. Otty vyšla na rozvědku v noci 23. února za silného mrazu 20°, se 40 vojíny hlubokým sněhem k Jablunce, kde bylo ponecháno 20 vojínů co ochrana, ostatní postupovali na Bogruvku. Překvapili stráž 93. p.

pluku a zajali 10 vojáků vesměs Čechů; dva Němci, kteří se bránili, byli ubiti. Hluboký sníh ztěžoval zpáteční cestu. Proklouzli údolím, prošli vesnicí a již byli v bezpečí. 4. četa odchází k 16. husarskému pluku na posici na horu Rypnu (1230 m), druhý den 9. března je telegraficky odvolána do Podhájce.

27. března část 4. čety a několik vojáků 3. čety počtem 20 - pod vedením prap. Medka po vyhození nepřátelských minových galerií vybíhá z okopů, odstraňují drátěné překážky a spolu s Rusy vrhají se do německých, výbuchem rozrušených okopů, kde používají zmatku a odvádějí do zajetí 15 Němců 46. pluku. Zpráva o tomto odvážném činu byla uveřejněna v rozkaze vrchního velitele ruských vojsk a pronikla do všech časopisů zahraničních a byla též přinesena českými listy ve vlasti. Za tuto rozvědku bylo uděleno 5 křížů sv. Jiřího 4. stupně a 10 medailí. Praporčík Medek vyznamenán řádem sv. Vladimíra.

Druhá četa obdržela rozkaz odstraniti tureckou stráž a vzítí zajatce. S posilou pluk. rozvědčíků ruských v noci 2. dubna vyšli před posice na "Dlké lány" u stanice Mečišcov. Když střed rozvědčíků, který vedl prap. Otta, narazil na nepřátelskou stráž skrytou ve zvláštním obehnaném dráty okopčiku a přivítán střelbou kulometů, rozpoutal se boj. V těch místech posice tvořila podkovu a brzy byla pocítěna střelba i z boků. Prap. Otta s přední části vrhl se v před proti nepříteli. V tom okamžiku bylo zleva osvětleno bojiště světelnými raketami a z okopů počali vrhati po nás miny a bomby. Jednou bombou byl těžce raněn prap. Otta a zemřel od ran ihned po přenesení do okopů. Tak padl první důstojník ze 6. roty. V knížečce "Lví srdce" v básni "Lev" Medek vzpomíná jeho smrti. Pohřben byl v Bažnikůvce u kostela pod jedlí a na jeho hrobě postavil br. Majssner pěkný pomník.

Velení 2. čety převzal důst. čekatel Benda. 15. dubna četa pořádá sokolský svátek k povzbuzení nálady ve 108. p. divisi. Na programě sokolská cvičení, hry, kopaná, hypnotismus. V té době začíná již rozval ohromné ruské armády, došlo to již tak daleko, že na př. 1. četa u 23. p. divise konala strážní a policejní službu u štábu divise: náčelník štábu prosil, aby se tím neurazili, že však nemá ani jednu spolehlivou část, kromě čety "Čechoslováků". Náčelník štábu bojí se nás vysílati na rozvědky, neboť Rusové počínají na nás pohlížeti nepřátelsky. Na frontě "bratření" s Němci.

V květnu nastalo soustředění celé 6. roty a 28. května byla celá rota spojena v Krzywe, odkud jsme odešli přes Tarnopol a 1. června jsme přibyli do Jezerné k pluku.

Rozvědky 7. roty: V Okonsku - po přísaze - nezdržela se sedmá rota dlouho. Již 8. října je na pochodu do pinských močálů ke štábu 83. divise. Po několikadenním pochodu přichází do Velkého Moročna k 331. pluku. Zde přivítali nás ruští vojáci velice družně, musíme však mnoho vykládat, kdo jsme a proč jdeme dobrovolně "na vojnu". U některých z nich vzniká nedůvěra, zatím co druzí nás denně po večerách navštěvují.

Ihned stavíme "zemljanky" uprostřed lesa, jež jsou předmětem pozornosti jak

vyšších, tak i nižších. Jsme zde celkem, jenž stále něčím se zaměstnává, stále něco podniká. Máme pěkný pěvecký kroužek, agilní fotbalové mužstvo i tělocvičné družstvo, jež každodenně se schází. Umístění 4 versty za posicí, pořádáme veselé večery, hojně navštěvované blízkými ruskými částmi.

Také pilně chodíme na rozvědky, avšak bahnitá posice a uprostřed fronty se táhnoucí mnohoramenná Pripjat dovoluje nám jen na několika místech přiblížit se k nepřátelským opevněním. Denně dvakrát až třikrát jsme u německých drátů, avšak Němci nevycházejí. Až na samém sklonku našeho pobytu v Moročně srážíme se několikrát s nepřítelem, jenž vždy po krátké přestrelce ustupuje. Zde též nalézáme tajný kabel, vedený z německé strany k ruským strážím, kde umístěn přístroj na zachycování rozmluvy.

Občas navštěvuje nás velitel fronty generál Miščenko, obdivuje naše "zemljanky" a děkuje za vykonanou práci.

Výměnění 7. rotou druhého pluku odcházíme neradi ke štábu prvního pluku přes Remčice do M. Cepcevič. Po svátcích vánočních přecházíme do Remčic, kdež konáme spolu s 8. rotou ochrannou službu. Avšak ne na dlouho; 3. února 1917 odcházíme ke Kovelu na Stochod, ke štábu 2. kalužského pohraničního pluku.

První dny zakoušíme zde trpký život o zimě a hladu. Chodíme však již opět pilně na rozvědky. Úkol náš tentokrát je velmi důležitý: navázati bližší styky s protější částí nepřítele, v níž - dle sdělení přeběhlíků - má býti mnoho Čechů. Avšak hned při první rozvědce zjišťujeme, že proti nám jsou říšští Němci. Posice je zde zajímavější a srážky s nepřítelem jsou častější.

Přes zamrzlý Stochod blížíme se až k samým drátům a dlouho, dlouho zabořeni ve sněhu, v tmavé noci, promrzlí na kost očekáváme Němce. Vycházejí a něco si zpívají . . . Již přešli naše první stráže, aniž měli o nás tušení. Naše přední dozory dlouho nečekají. Několik bodákových úderů a výstřelů a nepřítel je rozbit. Z našich dvou lehce raněných, zůstává jeden v řadové službě.

Ještě několik zdařilých rozvedek jsme vykonali, když bleskem rozesla se zpráva "Revoluce". Dobrý duch vojska (hlavně zákopníků, artilerie a pod.) působí i na naše řady.

Ale již přísahu nové vládě ruské konáme za nálady velmi pokleslé, Ruská armáda rychle, mílovými kroky, je na cestě k rozvalu.

Brzy po přísaze odcházíme na st. Maněviči a pak ke štábu pluku do Remčic. Zde prožíváme nejkrásnější dny v přípravách na jarní nástup.

Po několika týdnech odcházíme přes Šepetovku do Tarnopole a odtud pěšky do Jezerné, kde se přidružujeme k celému pluku.

Rozvědky 8. roty: Naděje naše na brzké osvobození z těžkého ovzduší remčického štábu uskutečnily se teprve 14. února 1917 (st. st.), kdy 8. rota v počtu 3 důstojníků a 212 vojáků odchází do st. Sarny. Zde nasedáme do několika těplušek, které připojeny k nákladnímu vlaku, a odjíždíme přes Zdolbunovo a Rovno na rakouskou hranici, do Husjatina.

Odtud rota pochodovým pořádkem odchází přes Čertkov, Tribuchovci, Bučač

do Tismenice. Nehledě na silně rozblácené silnice a velké pochody, vládne nenucené veselí a boдрá nálada. Jsme zase již na půdě Rakouska, poznáváme nový lid, procházíme novou krajinou - a hlavně - jdeme na frontu.

V Tismenici prohlíží rotu náčelník 16. arm. sboru a následujícího dne se rota rozděluje: první půlrota s podp. Švecem odchází do Nádvorné k 12. arm. sboru, třetí četa s prap. Kouklíkem jde do Stanislavi k 19. divisi a čtvrtá četa s prap. Šidlíkem k 117. divisi do Čerňavy, 25 verst jižně Stanislavi. Prvé tři čety vystřídalý šestou rotu 1. pl., čtvrtá četa je v novém působíšti.

První půlrota byla přidělena k 41. pěší divisi a ubytována v Molotkově, ležícím v nádherném předhoří karpatských hor, odkud čety střídavě na několik dnů docházely na rozvědky.

Nepřátelské posice proti rajonu 41. divise byly obsazeny 1., 13., 54. a 91. p. p. rakouskými.

Litovati sluší, že za nedlouho po příchodu onemocněl vel. roty podp. Švec a též prap. Eisenberger záhy povolán ku štábu pluku, čímž zůstali jsme bez zkušených vůdců. V druhé četě ujal se velení četař, nyní kapitán a velitel roty Lysák, který podnikal časté odvážné rozvědky do okolí v. Jablonky. Právě na ruské velikonoční pondělí když první četa sklízela úspěch na pěvecko-zábavním večeru, uspořádaném u štábu divise v Molotkově, podařilo se druhé četě vzítí dva zajatce od 54. p. p. První úspěch zajistivší nám u divise popularitu. Koncem dubna přepadla druhá četa rakouskou hlídku a zabrala opětně 2 Rakušáky. Na žádost náčelníka divise podnikli 2 vojíni první čety s ruským důstojníkem zdařilou třídenní rozvědku do nepřátelského tylu. Koncem dubna uzdravil se velitel roty, celá půlrota přešla do v. Kričky, odkud konány časté rozvědky do okolí ves. Porogy i za řeku Bystricu Solotvinu.

Bylo zde několik srážek s nepřátelskými hlídkami, v nichž ranění četař Lysák a stř. Kropáček z druhé čety, dále těžce raněn stř. Kapsa při nočním, námi odraženém, napadení hlídky první čety rakouskou "Jagdkompanií". Několik nocí na to podnikány půlrotou v rajoně v. Porogy "násady", avšak "jagdka", ztrativši při posledním napadení 2 ubité a 1 raněného, do neutrálního pásma (as 5 verst široký pás mezi našimi a nepř. okopy) se již neukázala. Za výzvednou službu vyznamenáno 5 vojínů 2. čety křížem sv. Jiří a 2 vojíni 1. čety medailí.

3. četa pod vedením prap. Kouklíka pracovala velice agilně přes nevýhodné podmínky v rajoně Stanislavi. Ač terain byl zde rovinný a vzdálenost mezi nepřátelskými a ruskými předními posicemi nepatrná, místy sotva 80-100 kroků, přece podařilo se po několika bezvýsledných pokusech nočním výpadem koncem dubna vzítí do zajetí 10 Rakušanů, Čechů 28 z. pl. Po několikadenním dalším pozorování nepřítele několik odvážlivců čety kolem 9. hod. ranní přepadlo odpočívající nepřátelskou stráž, z níž 4 vojíni zajati a několik ubito. Celý ruský pluk z okopů pozoroval tento zajímavý boj, z něhož naši vrátili se beze ztrát. Bohužel na jedné z prvních rozvědek ubit bombou stř. Kolář A. a později při pozorování raněn stř. Koníček. 3. četa vzala do zajetí 14 nepřátelských vojínů, a za chrabré činy vyznamenáno 12 vojínů křížem sv. Jiří a

3 vojíni medailí.

4. četa pod vedením prap. Šidlíka byla přidělena k 117. divisi, bydlela při štábu divise v m. Čerňajevo a podnikala časté rozvědky zvláště v rajoně t. zv. "Ryží sopky". V jedné z větších výprav, podniknuté začátkem dubna společně s ruskými rozvědčíky, zajat 1 Rakušan.

Kromě této činnosti výzvědné a bojové snažila se rota býti prospěšnou i v jiných oborech, jako na př. kreslení plánů, map a panoram, výslech zajatců a přeběhlíků, čilá činnost osvětová, propagační atd.

Neradi loučili jsme se v době horečných příprav k nástupu s ruskými pluky, s nimiž spolupráce naše do budoucna tolik slibovala. Dle rozkazu velitele brigády rota se soustřeďuje v Tismenici a odjíždí 11. června 1917 (n. st.) přes Tarnopol do Jezerné.

Po Trojanovi ujal se velení 1. pluku podpluk. Petrovský; byl to člověk nervosní a nemocný; všeobecně se mu říkalo "Pšoncka" (viz denník pluk. Švece). Ukládal těžké tresty a s dobrovolci zacházel hrubě, nadával jim "austrijských svoloči", "merzavců", nebo prostě "po matušce". Jednou sbil věstového Vyhnise, jindy při večerní prohlídce šikovatele Beránka. Proti jeho řádění podniknuty kroky u velitele brigády Trojanova, a Petrovský začátkem prosince 1916 odeslán na dovolenou. Když se po Novém roce vrátil, byl už silně změněn, zmizela hrubost, ba i česky se začal učit. Celkem ale byl to neschopný velitel, jehož často naši přistihli, že neumí ani čísti mapu. Brzo na to Petrovský odstraněn z pluku; po něm jmenován zatímním velitelem pluku Mamontov až do zřízení 3. pluku. Příkazem vrchního velitele jihozáp. fronty č. 1589 přistoupeno k utvoření 3. pluku tím, že z prvního pluku vyděleny byly roty 3. praporu. Mamontov, pověřený vykonáním tohoto úkolu, jest na to jmenován velitelem 3. pluku a první pluk po něm přejímá Zembalevský na dobu asi tří neděl (do 17. IV. 1917). Potom nastoupil úřad velitele v našem pluku Pavlovský a zůstal jím až do Zborova.

Nynější třetí prapor prvního pluku přidružil se k dosavadním dvěma praporům teprve 11. května 1917. Byly to původně jen dvě pochodové roty ze záložního praporu v Bobrijsku, které prodělávaly výcvik v Treskyni a Rěmčicích; druhé dvě roty doplňují 3. prapor krátce před bitvou zborovskou.

Na schůzi komitétů jihozápadní fronty zástupci Československé brigády zapsali ji jako údernou skupinu ruské armády a podle této přihlášky velitel jihozápadní fronty vydal dne 21. května 1917 rozkaz všem československým částem soustřediti se v městečku Podhajcích a přejíti v pravomoc 7. armádního sboru. 2. června rozkaz ten změněn tak, že naše části měly se koncentrovati v Jizerné, v rajoně 49. sboru. Do 8. června byly zde již všechny roty prvního a druhého praporu, vyjímaje pátou, která se opozdila dalekou cestou z rumunského pomezí a přišla později. Z třetího praporu byly na místě 9. a 10. rota, 11. a 12. rota dostavily se dodatečně. Tyto dvě roty právě přišly co "maršové" přímo ke Zborovu; většina z vojínů neměla dosud ani vintovku (pušku) v ruce, ale přece byli odhodláni s ostatními rotami jíti do nástupu.

Hned 9. června 1917 v noci vystřídaly naše části 13. finský pluk, jenž byl nespolehlivý, a zaujaly jeho zákopy. Tyto byly spustlé, napolo sesuté; patrony, bomby i kulometry byly kdesi zahozeny nebo zakopány, takže naši tyto důležité věci museli znovu si shledávat. - Délka námi obsazených zákopů byla asi 6 verst. Zákopy táhly se západně vesnice Pochřebců. Severně od ní leží městečko Zborov (necelé 2 km), podle něhož byla nazvána bitva, která se v těchto místech rozehrála 19. června st. st. = 2. července našeho datování.

Nepřítel poznal ihned změnu v ruských okopech, když místo Rusů, kteří se s ním bratřili, objevili se v okopech naši hoši a hned zkoušeli své střelecké umění na různých cílech rakouské fronty. Oživla palba, hlavně dělostřelecká a působila nám dosti citelné ztráty; 23. června byl ubit šrapnelem podporučík Vilímek a bezprostředně před útokem raněn poručík Husák (velitel II. praporu) a por. Syrový, jenž následkem poranění přišel o pravé oko. - S naší strany ku zjištění terénu i nepřátelských posic posílány výzvědné patroly. Před samým útokem v noci s 1. na 2. července, podnikl poručík Müller asi s 20 hochy takovou rozvědku, že vnikl do rakouské polní stráže a vzal 24 zajatců; hlídka, která přišla ohrožené části na pomoc, byla též zajata. Smělý tento čin vykonán za cenu pouze dvou lehce raněných.

V dobře opevněných zákopech rakouských proti nám stály tři pluky, prapor říšských Němců - a podle záznamů gen. Čečka ještě tři prapory myslivců (5., 6. a 12.). Naše brigáda čítala celkem 3500 mužů a z těch v zákopech stálo na 1900 mužů - ostatní byli v záloze. Vzhledem k těmto slabým silám měl býti proveden útok na výšku 392 (podle rakouské mapy 391) teprve tehdy, až sousedící ruské pluky vyplní své úkoly. Když sousedící finská divise 15tým plukem marně dvakrát pokusila se vzítí rakouské okopy, vystoupily ze zákopu naše části a provedly překvapující útok, strhující za sebou sousední oddíly ruské. Útok začal několik minut před 9. hodinou ranní a během půl hodiny byl rozhodnut v náš prospěch dobytím prvé řady důkladných, 3 metry hlubokých příkopů. Potom nastala horečná činnost očišťování spojovacích zákopů a když se dostavily zálohy, dobyto dalších dvou linií nepřátelských. Boj zatichl po 3. hodině odpolední, šťastně odražen ještě nepřátelský protiútok kolem 4. hodiny a pak zůstaly naše části v dobytých posicích až do půlnoci, kdy přišly je vystřídat 326. a 328. pluk 82. divise.

Velitel 8. roty poručík Švec, ve svém denníku popisuje průběh zborovské bitvy takto:

"V 8 hodin jsem dostal suchý rozkaz k nástupu asi takového znění: "V 8.45 roty ať zaujmou východné položení, v 9 nástup." Ihned jsem šel po okopech, kde hoši právě rozdělávali cukr a začal jsem všechny shánět do lunetu. V 8.45 jsme vstoupili do okopčičku, jež jsem tehdy našel na rozvědce. První vzvod (četa) šel první, vpředu byl důstojnický zástupce Procházka, vzadu Palička, pak já, za mnou hned 2. vzvod, ostatní s Vaškem (t. j. prap. Šidlíkem) byli ještě v lunetu. Naše i nepřátelská artilerie v pravém slova smyslu zuřila. Bili hlavně po nás, viděli nás asi, že zaujímáme posice k nástupu.

Když bylo bez 5 minut 9 hodin, dal jsem rozkaz nastoupit, ale nikdo se nehýbal; přikázal jsem po druhé i po třetí a dostal jsem zpředu odpověď, že se právě nemůže pro silný artilerijský oheň. Bylo nutno jednat, abych hochy dostal ven! Obrátil jsem se do zadu a řekl vzvodnému (veliteli) druhého vzvodu Veselému, že jdu do předu, aby to předal praporčíku Šidlíkovi, který ať se dle toho zařídí. Potom probíral jsem se okopem přeplněným svými lidmi ku předu, ale šlo to těžko; jeden z nich byl kontuzen (omráčen) a nemohl se zdvihnouti. U něho jsem vyskočil na okop a v silném ohni jsem se dostal během k hlavě cepi (řetězu). Tam obrátil jsem se v plném rostu k hochům a zvolal: "Ku předu!" Hoši vyběhli za mnou a těch 300 kroků, co nás dělilo od nepřítele, jsme přímo proletěli. Artilerie nepřátelská řádila už za námi, před nás bila naše. U samých drátů, asi 20 kroků před námi, rvaly se naše náboje, které zdvihaly sloupy prachu. V tomto prachu jsme proběhli otvorem v drátech a rozdělili jsme se na dva proudy; jeden vnikl na zástavu a okopem spojovacím do hlavní linie, já s levým proudem přímo vběhl do hlavní linie.

Za první traversou napadli jsme na nepřítele, který bojnicemi (střílnami) hleděl ven z okopů, takže byl překvapen naším příchodem. Jeden z nich padl na kolena, sepal ruce, druhý zdvihl ruce vzhůru a odhodil zbraň, třetí byl tak polekán, že bylo vidět, jak klesl do kolen, která se mu horečně chvěla. Ačkoli jsem přikázal hochům nezastavovati se u nikoho, přece jen napadli na jednoho z nich, kterého chtěli zabít, protože prý chtěl do nich hodit bombu. Ještě jednou jsem zvolal, aby se s ním nezdržovali a běžel jsem dále po linii. Za druhou traversou šlo to také ještě hladce, tam byl jakýsi žid, který ve svém strachu byl přímo komický. Za třetí traversou už nás čekali. Viděl jsem jak zugsführer vytáhl z bojnice vintovku a namířil ji přímo, jak jsem cítil, na moji hrud'. Já však nedal se překvapit, strhl svoji vintovku k pravému boku a mechanicky spustil kohoutek. Vypuštěný náboj projel mému sokovi hlavou a nešťastník se mi skácel k nohám, potřísniv svojí krví můj šat. Ostatní nepřátelé, jichž tam bylo asi 5, se ihned vzdali. Dověděl jsem se později, že moje oběť byl Čech, jednoročák od Plzně, našli později u něho české dopisy. Tragicky na mne působila tato zpráva později.

Za další traversou shledal jsem se s odporem - pozoroval jsem, že jsem sám - hoši se všichni zdrželi při zabírání vzdavších se mně zajatců. Proti mě vystupuje asi 7 Rakušáků s kadetem, který vydává jakési komando, po němž zdvihají se ruce mých nepřátel s bombami. Hleděl jsem předejítí tomu vrhem své bomby, kterou jsem rychlostí blesku vytáhl z kapsy a vzal dle pravidel do pravé ruky. Avšak strašně jsem byl překvapen, ba přímo ohromen tím, že se mi u mé francouzské bomby vyšroubovala kapsle, následkem čehož nebude bomba účinkovat. Ale vzdor všemu napráhl jsem bombu a rychlým machem ruky nazad udělal jsem pohyb, po němž ihned měla bomba vletět mezi mé nepřátele, kteří vidouce, že jsem rozrušen (musil jsem asi hrozně vypadat) a že spíše vrhnu bombu než oni, dali se na útěk; první kadet! Pustil jsem se za nimi a hnal je dále po linii, při čemž jsem užil opět vintovky. Dvěma výstřely jsem ranil dva utíkající, jednoho do levé ruky, druhého do zad a oba jsem zajal, kadeta však už

jsem nedostal. Nikdy nezapomenu toho příběhu s bombou, který mě mohl být osudným. Utíkající však házeli za sebe bomby, chráníce se tak před pronásledováním. Dvě z nich rozervalo se mě pod nohami, avšak silnou vrstvou písku na dně okopu se dusily a rvaly bez účinku. V tomto okamžiku příběhli mi někteří hoši na pomoc; jeden z nich Prokop D., smělý hoch, jenž už v Karpatech na sebe upozorňoval, náhle jednou z bomb byl raněn do obou nohou, lítoval jsem ubožáka a dal mu svůj obvaz, jímž jej jeden z hochů obvázal a potom odnesl.

Hluk a rámus byl přímo pekelný, artillerie zuřila naše i nepřátelská, nad hlavami se nám rvaly náboje a rušily okopy. Nebylo slyšet jediného slova. Nemohl jsem se dovědět od zajatců, co jsou zač; jedni říkali, že Maďaři, druzí Poláci. Zámek v mé vintovce se mi zanesl prachem, musel jsem ji zaměnit za rakouskou. Obsadili jsme všechny vchody stanovené plánem a očistili je. Nejnebezpečnější byl levý flank; tam se mi vzdal český důstojník se svým vzvodem slovy: "My jsme se Vám předali." Tímto způsobem podařilo se nám uchránit tento bok před náběhy.

Všude na místech význačných jsem postavil hrstku svých lidí a čekal na posilu, abych mohl dále. Posila však dlouho nešla a proto jsem poslal svoji svjaz (spojovací hlídka), br. Janouška, aby ji přivedl. Ten však z okopů nemohl, anebo se mu nechtělo, poněvadž byl silný oheň a my byli v zoufalé situaci. Ze všech tří bodů, kde byli naši hoši, ke mně posílají za pomocí; řady naše prý řídnu. Je prý mnoho hochů raněno nebo zabito. Důstojnický zástupce Procházka přímo s úzkostí prosí o pomoc, mě je těžko a zoufám nad tím, že pomoc s Vaškem, která měla asi za minutu přijít, se neobjevuje. V okopech pobíhají moji hoši ranění a jako blázni jsou zajatci, kteří nechtějí z okopů, neboť venku zuří silný oheň. Konečně se mi podaří dostat je pomocí revolveru ven a dívám se za nimi z okopu. Jdou příkrčení a s hrozným strachem. Janoušek se vrací už po třetí a oznamuje, že z našich nikdo nejde. Já skoro zničen, unaven až na smrt hledím z okopů po pomoci. Tato asi za 20 minut po nás vniká do okopů. Vašek jde vesele s revolverem v ruce a volá: "Nazdar Švec!" Byl bych ho kluka zlíbal, ač jsem měl zlost, že dlouho nejdou.

Viděl jsem, že situace je zachráněna. Hned jsem tuto vlnu rozdělil opět na tři díly na pomoc svým hochům. Vaška jsem poslal na levo, kde zuřil kulomet, jenž srazil čtyři nejlepší chlapce ze 4. vzvodu: Hamana, Matušku, Cídla a Procházku. Malinký Veselý, všeobecně známý pod jménem "major", přiblížil se k nepřátelskému kulometčíku a šťastně bombou přerušil působení zhoubné zbraně.

Stál jsem na křižovatce hlavních chodů a únavou jsem se nemohl ani hnout. A bylo to dobře. Přišla 10. rota s praporčíkem Nohelem, i d. Dvořákem a nakonec s Vuchterlem. Rozdělil jsem je zase na tři díly. Avšak za chvíli se mi z levého křídla vracejí hoši z 10. roty. Ptám se, co je, a oni odpovídají, že tam silně zuří kulomet. Utíkají co jim síly stačí a teprve na mé komando: "Stůj, nebo vás všechny postrélím," se zastavují. Objevuje se praporčík Nohel, jehož ihned

posílám na vrch okopů i s ostatními. Když jsem si odpočinul, šel jsem sám na druhou linii, kde jsem chtěl dáti svoji rotu dohromady, avšak hoši byli tak rozházeni, že se mi to nepodařilo. Setkal jsem se s Hvězdou, jenž měl plnou baklagu (láhev) vína a hned mne hostil. S Vaškem a Vuchterlem jsme asi hodinu odpočívali. Rakušani zatím chtěli dělat protiútok, avšak podařilo se nám obrátit vzatý rakouský kulomet proti nim a ještě jeden náš nám přišel na pomoc, takže se protiútok nepotkal s úspěchem.

Hoši nenechali se udržet a sami bez příkazu šli do předu na třetí linii v hloučcích a uváděli do rozpaků nepřátelské kulometčíky. Když pak se přiblížili na krátkou vzdálenost k třetí nepřátelské linii, která sestávala z přerušovaných chodů, přizpůsobených k obraně, viděli jsme zajímavý obrázek: nepřítel vychází z okopů s rukama vzhůru zdviženýma. Hned na to jsme se s Vaškem pustili na jejich flank a brzo jsme již seděli v jejich okopech; hned jsem tam ustanovil některé z nich, aby odnášeli raněné. Také jednoho zugsfíru, Němce, s vousy á la "Es ist erreicht" jsem k tomu ustanovil; zajisté mu to moc po chuti nebylo. Na třetí linii, kde jsme zasedli, po nás bila naše vlastní artilerie. Honem jsem sháněl rakety a když jsem našel jednoho z hochů, který je měl, přikázal jsem vypustiti dvě červené, po čemž ihned oheň se přenesl asi na 50 kroků před nás. Báječné!

V těch místech setkal jsem se s 2. plukem, takže jsem byl už bez starostí o levý flank. Sebral jsem hrstku svých hochů a šel s nimi dle plánu na t. zv. Český jazyk na výšce 392. Tam jsme našli prázdné okopy a přes ně jsme šli dále k vesnici Travotlokům. V levo viděli jsme okopy na vršku, ve kterých se hemžilo několik Rakušáků. Nevěděli jsme, co mají v úmyslu. Nás bylo asi 15; mohli nás překrásně uložit. Nestříleli však a já zahlédl, jak kdosi z nich mává furažkou. Udělal jsem totéž a hned na ně vzkřikl: "Pojďte k nám!" Zdvihli se jeden za druhým a vycházeli proti nám z okopů beze zbraně. Když k nám došli, podali nám ruce se slovy: "Pravoslavní!" Ukázalo se, že jsou to Srbové od 1. bosenského pluku; mezi nimi byli i Maďaři a asi dva Češi.

Poslal jsem je na zad a sami jsme se také vrátili do posledních okopů, poněvadž jsme neměli dalších rozkazů. Začal po nás pražit od Travotlok nepřátelský kulomet; mně prostřelil pravou kapsu, v ní tašku, kapesník a krabičku se sirkami. V poslední dobyté linii jsme zasedli: našli jsme tam víno, plzeňské pivo, memfisky; přišel Kódl Příhoda, který se hnal odkudsi ze zadu jako bůh války, přinesl rybičky a začaly hody. Za chvíli však viděli jsme, že s protějších vrchů sbírají se Rakušáci se silami a prostým okem bylo vidět tři linie, jednu za druhou jdoucí proti nám. Hoši byli v rozpacích, čím prý se budou bránit - nebylo bomb ani patron - já je utěšoval a nařídil, až se přiblíží první linie na 600 kroků, střílet. To se stalo a nepřítel uvítaný střelbou se zastavil a zalehl. V tom někdo vzadu v dobytém skladišti našel spoustu germánských bomb, jež jsme ihned zkoušeli; jejich vzryvy nám dělaly radost. Přišel komandér bataillonu Müller, jenž obvázal dvakrát raněného Šámala, Hanáka z mé roty, všeobecně zvaného "strýček", který vzdor svým ranám nechtěl jít do rezervy, že prý v takovém okamžiku nás nemůže opustit. Konečně si dal přece říci.

Za nějakou dobu se objevily rezervy s kulometem, které se rozpoložily asi na 300 kroků za námi na kopečku. Tím už na jisto prostranství námi dobyté bylo v našich rukou. Pomalu se setmělo a přišel rozkaz, odejít do tylu, až nás zamění ruské rezervy. Ty přišly o půl 2. v noci a potom teprve jsme odešli. V Cecové, kde bylo už mnoho našich hochů, část mé roty mi provolala "Slávu". Odpověděl jsem jim na to krátce a pochválil jejich statečnost. V Cecové jsme byli asi 2 dny; přišel tam korp. komandír Selivačev, který k nám měl delší řeč, v níž nás srovnával s orly a ruské zemláčky se slepicemi. Orli prý za sebou přivedli slepice. Bylo vidět, že nenalézá slov pro náš vynikající "podvih". Se všemi námi důstojníky se líbal."

Uvedená stať je pěkným obrazem podrobné činnosti nejen roty, ale i jednotlivců a je dokladem toho, jak při jednotném cíli snadno překonávají se všechny překážky. V napjatých okamžicích je třeba nasadit poslední množství energie a pak už hoši vesele podávají si nepříteli z ruky do ruky. - Smutnější povinnost očekávala je dne 4. července, kdy v Cecové v bratrské mohyle pohřbívali 80 padlých hrdinů 1. pluku. -

Kořist brigády z boje pod Zborovem neuvádí se vždy stejně. Zaregistrováno bylo 3150 zajatců, 21 dělo, 40 kulometů a jiná drobná kořist.

Vítězstvím u Zborova prokázáno dostatečně, že český voják je schopen i velikých vojenských úloh. Zborov uvedl nás do veřejnosti; ruský tisk, jenž dosud skoupě se choval k našim vojenským částem, široce se rozepsal o zborovské bitvě. Jest jen co litovat, že tyto sympatie ruské veřejnosti přišly pozdě, v době pro Rusko kritické. Ruská armáda, zagitovaná tehdy bolševismem, samovolně opouštěla posici za posicí a odkrývala nepříteli cesty do země. Bylo to pro nás trpkým zklamáním; nezbylo jiného, než ustoupiti. Vždyť ruští vojáci zahazovali zbraně a v panickém útěku hledali spásu v tylu! V těchto těžkých dnech naše části s údernými prapory Rusů a s kozáky chránily ústup, zachraňovaly, co bylo možno, nebo aspoň ničily vše cenné pro nepříteli. První prapor vyznamenal se zejména na výšině u vesnice Ostašovců, kde protiútokem zahnal nepříteli, způsobiv mu značné ztráty. Při dalším ústupu k Tarnopolu došlo ještě k menším srážkám.

Velitelem pluku po Pavlovském stal se kapitán Ivšin. Avšak byla podniknuta akce se strany důstojníků i vojáků, aby velení pluku svěřeno bylo kapitánu Štěpanovu, který zastihl pluk ještě na ústupu v Jasovcích, a ve Voločisce jeho velení přebral. Vojenským vystupováním a zavedením pořádku, zalíbil se všem vojákům, kteří se ho zastali v pozdější aféře, vzniklé mezi ním a Mamontovem.

Za Štěpanova odešel pluk na oddych do Berezné (dne 6. srpna), za příčinou řádného doplnění a vnitřního upevnění. Klidné městečko ukrajinské bylo našim příchodem nemálo pobouřeno. Obyvatelé měli před námi strach a než jsme přišli, všechno poschovávali. Že prý jsme Černogorci a že pálíme, krademe a řežeme každého na potkání. Pak si na nás ale dobře zvykli, když viděli, že to není tak zlé.

Pobyt v Berezné zůstane vojákům 1. pluku v milé upomínce tím, že tam ve

svém středu hostili prof. Masaryka. Přijel za deštivého počasí a následujícího dne na lesní pláni za městečkem pozdravil se s pluky československé brigády. Mluvil tak do duše vojínům a s takovou pevnou vírou v budoucnost naši, že určitě pronesená jeho slova o zkáze Rakouska, zněla jako proroctví. Po přehlídce zástupci rot přednesli přání, by náš pluk obdržel jméno "Jana Husi". Na rozloučenou s plukem napsal všemi milovaný vůdce několik myšlenek o vojně do plukovní knihy a 21. srpna 1917 z rána odjížděl.

V prvních dnech září odstěhovaly se některé části pluku do blízké Labuně, Titkova, do Sviné a Gricova. Pohodlnější ubytování pluku mělo za následek, že povznesla se osvětová činnost; jmenovitě nově zřízené divadlo v Labuni bylo centrem života našich vojáků i obyvatelstva.

Čtvrtého září navštívil pluk delegát amerických Čechů a Slováků p. Voska. Vylíčil nám práci krajanů v Americe a dosti nás tím posílil v našem odboji proti Rakousku.

Hluboký dojem zanechala oslava plukovního svátku dne 28. září: ráno byl slavnostní pochod, pak sportovní závody, hlavně běh, šachový turnaj, cvičení praporů : 1. prapor cvičit. skupiny, 2. devítky, 3. s vintovkami; na konec cvičilo prostná 500 cvičenců. Slavnost zakončena večer koncertem a tancem. -

Rok 1918. přinesl nám mnoho těžkých chvil. Již na sklonku 17. roku byly po Rusku četné bouře revoluční a jest jen co děkovat rozvaze velitelů i vojáků našich částí, že nebyli jsme strženi do víru neblahých událostí. Výprava 3. praporu našeho pluku do Starokonstantinova na ochranu štábu 11. armády před bolševiky obešla se hladce. Do situace daleko horší byl tehdy (koncem října) zatažen druhý pluk "Jiřího z Poděbrad", jenž byl poslán zároveň s 1. slavnostním úderním batalionem (Kornilovci) a jednou naší baterií do Kyjeva, aby zabránil státnímu převratu, připravovanému spojenými stranami bolševiků a Ukrajinců, ale na zakročení Odbočky Nár. Rady byl ihned z Kyjeva odvolán. Tyto události jsou jakoby předzvěstí těch nesčetných bojů, které nás čekaly na ruské půdě v 18. roku.

Dne 13. ledna 1918 přestěhoval se 1. pluk do Žitomiru, stoličního města volyňské gubernie. Vzpomínky na dobu zdejšího pobytu nejsou příliš radostné. Kromě jiných obtíží nastaly obtíže při zásobování vojska pro všeobecný nedostatek potravin. Ukrajinská vláda tedy sáhla k rekvisicím. Při jedné z nich, kde assistovala 5. a 6. rota 1. pluku došlo ve vesnici Kotelně ke krvavé srážce s bolševickým oddílem, v níž padli 3 naši vojáci a 3 byli raněni.